

خلاصه اجرایی

تشدید و گسترش درگیری های مسلحانه در افغانستان پیوسته باعث تلفات سنگین بالای افراد ملکی در طی سال 2009 گردید. حد اقل به تعداد 5,978 فرد ملکی در جریان سال 2009 کشته و زخمی گردیدند که بلند ترین رقم تلفات ملکی ثبت شده از زمان سقوط رژیم طالبان در سال 2001 بدینسو را نشان میدهد. افغانستان در مناطق جنوب کشور، جاتیکه درگیری شدت بیشتر داشته، بیشتر متاثر گردیدند. تقریباً نصف مجموع تلفات ملکی، یعنی 45 درصد آن، در مناطق جنوب به وقوع پیوست. همچنان ارقام بلند تلفات در مناطق جنوب شرقی (15 درصد)، شرقی (10 درصد)، مرکزی (12 درصد) و غربی (8 درصد) نیز گزارش داده شده اند. مناطق قبلا باثبات مانند شمالشرق، منجمله ولایت کندز نیز شاهد ناامنی روبه افزایش بود. بر علاوه تعداد روبه افزایش تلفات ملکی، مردم متاثر از درگیری نیز معیشت شانرا از دست داده و متحمل مهاجرت داخلی، و تخریب ملکیت و دارائی های شان گردیدند.

بخش حقوق بشر هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) به تعداد مجموعاً 2,412 نفر تلفات ملکی را بین اول ماه های جنوری و 31 دسامبر 2009 ثبت نمود. این رقم 14 درصد افزایش را در تعداد 2,118 نفر تلفات ملکی که در سال 2008 ثبت گردیده بود نشان میدهد. از جمله تعداد 2,412 نفر تلفات ملکی که در سال 2009 گزارش داده شد، تعداد 1,630 نفر (67 درصد) به مخالفین حکومت و تعداد 596 نفر (25 درصد) آن به نیروهای طرفدار حکومت نسبت داده شده اند. متباقی 186 نفر (8 درصد) دیگر به هیچ یک از طرف های درگیر نسبت داده نشده اند، چراکه بعضی از آنها از اثر تبادل آتش یا اشیای منفجرناشده جان های شانرا از دست دادند.

مخالفین حکومت مسئول بخش وسیع تلفات ملکی بوده اند. نظربه گزارش، تلفات ملکی ناشی از افزایش 45 درصد مخالفت های مسلحانه بین سالهای 2008 و 2009، 41 درصد افزایش یافته که رقم تلفات را از 1,160 نفر به 1,630 نفر بالا برد. تلفات ملکی در سال 2009 که از اثر فعالیت های شورشی صورت گرفت با مقایسه به تلفاتی که از سوی نیروهای طرفدار حکومت وارد گردید سه برابر بود. تعداد 1,057 نفر ملکی قربانی حملات انتحاری و اشیای تعبیه شده انفجاری از سوی مخالفین حکومت و تعداد 225 نفر ملکی دیگر قربانی کشتار و اعدام های عمدی گردیدند. این ارقام بخش اعظم تلفات، یعنی 53 درصد تعداد مجموعی تلفات ملکی را که ناشی از فعالیت های مخالفین حکومت است تشکیل میدهد. در مجموع، استفاده از این تکنیک ها (حملات انتحاری و اشیای تعبیه شده انفجاری)، 78 درصد تلفات غیرنظامی را که به مخالفین مسلح نسبت داده شده تشکیل میدهد. متباقی تلفاتی که در نتیجه فعالیت های مخالفین حکومت صورت گرفته ناشی از حملات راکتی و رویارویی زمینی که عابرین و تماشاگران را مستقیماً متاثر ساخته میباشد.

حملات انتحاری از سوی مخالفین حکومت بیشتر از هر تکنیک دیگر باعث تلفات زیاد افراد ملکی گردید که جان تعداد 1,054 نفر ملکی یا 44 درصد مجموع تلفات ملکی در سال 2009 را گرفت. باوجودیکه هدف این حملات آماج قراردادن نیروهای حکومتی و بین المللی بود، اما این حملات اکثراً در ساحات رفت و آمد افراد ملکی صورت میگرفت. همچنان افراد ملکی در پیوند با همکاری یا ارتباط داشتن با حکومت یا جامعه جهانی عمداً هدف سوءقصد، اختطاف و اعدام قرار گرفته اند. یک تعداد زیاد افراد ملکی، بشمول بزرگان محل، پرسونل اسبق عسکری، داکتران، معلمین و کارگران ساختمانی آماج این حملات قرار گرفته اند. کارمندان سایر نهاد ها، مانند ملل متحد و موسسات غیردولتی نیز مورد آماج قرار گرفته، اکثراً تهدید و در بعضی موارد قربانی خشونت میگرددند. مخالفین مسلح از طریق این عملکردها یک بی اعتنائی بزرگ را در برابر زبانی که به افراد ملکی وارد مینماید نشان دادند. خود را درمیان افراد ملکی آمیختن و استفاده از منازل مسکونی بعنوان مراکز جنگ، افراد ملکی را در معرض خطر حمله از سوی نیروهای امنیتی ملی افغان و نیروهای نظامی بین المللی قرار میدهد.

نیروهای طرفدار حکومت، یعنی نیروهای امنیتی ملی افغان و نیروهای نظامی بین المللی، مسئول تعداد 596 نفر تلفات ملکی ثبت شده بودند که 25 درصد مجموع تلفات ملکی ثبت شده در سال 2009 را تشکیل میدهد. این رقم یک کاهش 28 درصد را از مجموع تعداد تلفات ملکی نسبت داده شده به نیروهای طرفدار حکومت در سال 2008 نشان میدهد. این کاهش منعکس کننده تدابیری است که از سوی نیروهای نظامی بین المللی غرض انجام عملیات نظامی به شیوه ایکه خطر را به افراد ملکی کاهش دهد اتخاذ گردیده است.

علی الرغم بعضی گرایش های مثبت، اقدامات که از سوی نیروهای طرفدار حکومت رویدست گرفته میشد پیوسته تلفات ناگوار را بالای افراد ملکی بجا میگذارد. بخش حقوق بشر هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) به تعداد 359 نفر تلفات ملکی را که از اثر حملات هوایی کشته شده اند ثبت نمود که 61 درصد تعداد مجموعی تلفات ملکی را که به نیروهای طرفدار حکومت نسبت داده میشود تشکیل میدهد. این رقم 15 درصد تعداد مجموعی افراد ملکی را که در جریان درگیری های مسلحانه در سال 2009 کشته شدند نشان میدهد. همچنان نیروهای امنیتی ملی افغان و نیروهای نظامی بین المللی یک تعداد عملیات زمینی، بشمول عملیات وسیع جستجو و دستگیری، را نیز انجام دادند که منجر به تلفات ملکی گردید. این عملیات اکثراً شامل استفاده بیش از حد قوه، تخریب ملکیت و عدم رعایت حساسیت های فرهنگی، به ویژه در برابر زنان بود.

بخش حقوق بشر هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) در مورد موقعیت مراکز نظامی، به ویژه مراکزی که در داخل یا نزدیک ساحات تجمع مردم ملکی قرار دارند تاهنوز هم نگران است. موقعیت و نزدیکی همچو مراکز با مردم ملکی خطرات روبه افزایش را که مردم ملکی به آن مواجه اند در قبال داشته، زیرا همچو تاسیسات نظامی اکثراً از سوی مخالفین مسلح مورد آماج قرار میگیرند. افراد ملکی در نتیجه نزدیکی موقعیت آنان با مراکز نظامی کشته و زخمی گردیده، منازل و ملکیت آنان آسیب یا تخریب شده است که این کار منجر به از دست دادن وسایل امرار معیشت و درآمد آنان شده میتواند. با توجه به گیرماندن در میان تبادل آتش یا قربانی شدن حملات از سوی مخالفین حکومت بالای تاسیسات نظامی حکومت یا نیروهای طرفدار آن، موقعیت مراکز نظامی در داخل یا مجاورت ساحات رهاشده همچوار نیز باعث ایجاد ترس و عدم اعتماد میان مردم محل و مخالفت در برابر نیروهای نظامی بین المللی گردیده است.

در سال 2009، نیروهای نظامی بین المللی اقدامات استراتژیک و مشخص را جهت کاهش تلفات ملکی اتخاذ نمودند. تغییر فرماندهی نیروهای بین المللی کمک به امنیت (آیساف)، ساختارهای واضح تر فرماندهی، و دستورالعمل (دایرکتیف) جدید تکنیکی همه در تقویت تلاشها از سوی آیساف جهت کاهش تأثیرات درگیری های مسلحانه بالای افراد ملکی کمک نموده است. باوجود آنهم ایجاد یک مرکز پیگیری تلفات ملکی، در سال 2008 در آیساف (مشابه میکانبیزم پیگیری که در مرکز فرماندهی عمومی نیروهای ایالات متحده در افغانستان) در رسیدگی به موقع به نگرانی های یوناما وسیعاً غیرموثر بوده است. نیاز است تا غرض بهبودی در مرکز پیگیری تدابیری اتخاذ شود تا بتواند درخصوص رویدادهای تلفات ملکی بیشتر پاسخ گو و موثر باشد.

گزارش سال 2009 در مورد محافظت افراد ملکی در جریان درگیری های مسلحانه در مطابقت به مأموریت هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) که توسط قطعنامه شماره 1868 (2009) شورای امنیت ملل متحد تصویب گردید تهیه شده است. بخش حقوق بشر یوناما یک سلسله فعالیت هائی را به هدف کاهش تأثیرات جنگ بالای افراد ملکی راه اندازی مینماید که این فعالیت ها شامل نظارت مستقلانه و بیطرفانه حوادثی که از اثر آن به افراد ملکی تلفات یا جراحت وارد میشود و همچنان تحلیل گرایش ها جهت شناسائی حالات ضمنی که در آن تلفات ملکی واقع میشود میباشد. کارمندان حقوق بشر یوناما (اعم از کارمندان داخلی و خارجی) که در سراسر افغانستان مؤظف گردیده اند، از تکنیک های جامع غرض جمع آوری معلومات در مورد قضایای مشخص بدون در نظر داشت محل و عاملین مسؤل آن استفاده مینمایند. این معلومات از حیث اعتبار و موثق بودن آن جهت قناعت کارمند تحقیق کننده حقوق بشر با منابع مختلف قبل از درج جزئیات آن در پایگاه معلوماتی مربوط بطور مکمل مورد ارزیابی و تحلیل قرار میگیرد. یک پایگاه معلوماتی الکترونیکی در زمینه در ماه جنوری سال 2009 ایجاد گردید. این پایگاه معلوماتی طوری طرح ریزی شده است که زمینه جمع آوری و تحلیل معلومات، بشمول تفکیک سن و سال و جنس را تسهیل میکند. باوجود آنهم، بنابر محدودیت های ناشی از فضای کاری یا عملیاتی، مانند ماهیت مشترک بعضی عملیات و عدم توانائی منابع اصلی در بسیاری مواقع غرض تشخیص یا تمیز دقیق میان مراجع مختلف نظامی و شورشیان، بخش حقوق بشر یوناما مسؤلیت در خصوص رویداد های خاص را میان آنان به جز از نسبت دادن آنها به "نیروهای طرفدار حکومت" یا "مخالفین حکومت" تفکیک نمی نماید. بخش حقوق بشر یوناما ادعای دقیق بودن آمار ارائه شده در این گزارش را نمی نماید. بخش حقوق بشر یوناما تعداد تلفات ملکی را با توجه به محدود بودن فضای کاری، که یکی از دلایل عدم دقیق بودن آمار بوده میتواند، ممکن کمتر گزارش داده است.

معلومات بخش حقوق بشر یوناما در مورد تلفات ملکی بطور روزمره، هم بطور داخلی و هم بطور خارجی، از طریق سرمنشی ملل متحد، نماینده خاص سرمنشی ملل متحد (یوناما)، هماهنگ کننده کمکهای بشری اضطراری، دفتر کمیشنر عالی حقوق بشر ملل متحد، و سایر میکانیزم های لازم ملل متحد در اختیار شورای امنیت قرار میدهد. بخش حقوق بشر یوناما یکجا با سایر نهادها، بشمول مقامات افغانستان، نیروهای نظامی بین المللی و دیگران بخاطر تحکیم پیروی از قوانین بین المللی بشردوستانه و حقوق بشر طرفداری مینماید. همچنان این بخش همراه با کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، جوامع بشری، و اعضای نهاد های جامعه مدنی فعالیت های وسیع را پیرامون مسایل مربوط به درگیری های مسلحانه، و محافظت افراد ملکی انجام میدهد.

سال 2009 بدترین سال برای افراد ملکی که بنابر درگیری های مسلحانه متاثر گردیدند بود. بخش حقوق بشر یوناما بلندترین رقم تلفات ملکی را از زمان سقوط رژیم طالبان در سال 2001 بدینسو ثبت نموده است. درگیری ها تشدید یافته و در ساحاتی که در گذشته نسبتاً امن پنداشته میشدند گسترش یافته است. این درگیری ها منجر به تعداد روبه افزایش تلفات و زخمی شدن افراد ملکی توأم با تخریب و از بین رفتن ملکیت ها و زیربناهای ملکی گردیده که اکثراً باعث از دست دادن وسایل امرار معیشت و درآمد گردید. استفاده از تکنیک های غیرمتمقارن از سوی مخالفین مسلح عامل عمده افزایش روز افزون تلفات و زخمی شدن افراد ملکی است. استفاده از حملات هوایی و قراردادن مراکز نظامی در ساحات ملکی خطر کشته و زخمی شدن افراد ملکی را بطور قابل ملاحظه ای بالا میبرد. ملل متحد از همه طرف های درگیر درخواست مینماید تا به مکلفیت های شان مطابق به قوانین بین المللی بشردوستانه و حقوق بشر جهت کاهش تأثیرات جنگ بالای افراد ملکی عمل و آنرا رعایت نمایند.